

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

_____ А.М. Ломакович

_____ 2020 р.

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
з педагогіки
для вступу на навчання на II, III курс
за нормативним терміном навчання,
рівень вищої освіти «бакалавр»,
спеціальність 012 Дошкільна освіта,
спеціальність 013 Початкова освіта
денна, заочна форми навчання

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри

теорії і методики дошкільної та початкової освіти

Протокол № 4 від 25.02.2020 р.

Завідувач кафедри _____ Т.С.Фасолько

Кременець, 2020

Програма фахового вступного випробування з педагогіки (II курс, III курс за нормативним терміном) спеціальність 012 Дошкільна освіта. – Кременець, 2020. – 12 с.

Укладач: Приймач Н. В. – кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензент:

Кравець Л. М. – кандидат педагогічних наук, доцент.

Бешок Т. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти (протокол № 4 від 25.02.2020 р).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Впровадження у практику життя особистісно-орієнтованої освіти в умовах розбудови незалежної України висуває високі вимоги до педагогів, їх професійної майстерності. Якість підготовки фахівця залежить від реального використання усього того, що нагромадила світова та вітчизняна педагогічна наука.

Виходячи з того, що педагогіка є науковою базою професійної підготовки майбутнього педагога, основним критерієм відбору матеріалу, який включений у програму фахового вступного випробування, є його конкретна наукова значущість і цінність для практики педагогічної діяльності. Запропонована програма вступного фахового випробування включає питання з теоретичних основ педагогіки, теорії навчання та виховання, основ школознавства, які складені на основі змісту державного стандарту підготовки фахівців означеного освітньо-кваліфікаційного рівня.

На вступному фаховому випробуванні до абітурієнтів ставляться вимоги виявити знання про:

- місце та значення педагогіки в системі психолого-педагогічних наук;
- основні категорії педагогіки;
- галузі педагогіки та її зв'язок з іншими науками;
- методи науково-педагогічних досліджень;
- вчення про сутність людини та сучасні концепції її розвитку, виховання та формування особистості;
- соціальні, професійні та культурні вимоги до сучасного вчителя;
- гуманістичні ідеали вітчизняної виховної системи, мету виховної роботи в школі;
- принципи виховання та їх характеристику;
- вимоги до змісту діяльності в школі;
- методи виховання та самовиховання особистості, їх характеристику;
- основні напрямки виховної роботи в школі;
- форми виховної роботи, основні напрямки діяльності класного керівника;
- предмет та об'єкт дидактики, актуальні проблеми сучасної дидактики;
- закономірності та принципи навчання;
- компоненти навчального процесу, цілі та завдання навчання;
- моделі та структуру процесу навчання;
- методи навчання, їх класифікації та характеристики, критерії відбору;
- форми організації навчання у зарубіжній та вітчизняній практиці, їх переваги та недоліки;
- характеристику уроку як основної форми навчання;
- особливості класно-урочної системи та інших форм організації навчання;
- значення, функції, види, методи контролю знань учнів;
- критерії та норми оцінки знань учнів;
- принципи організації системи освіти в Україні;
- шляхи інтеграції системи освіти України у світову освітню систему;
- перспективи розвитку змісту освіти у навчально-виховних закладах та вимоги до змісту загальної середньої освіти.

У програмі подано перелік основних тем та питань, список рекомендованої літератури для самостійної підготовки до вступного (фахового) випробування у формі тестів.

Орієнтовний перелік тем та питань до вступного іспиту

Загальні основи педагогіки

Педагогіка – наука про виховання

Педагогіка – наука, що вивчає процеси виховання, навчання і розвитку особистості. Предмет педагогіки – дослідження закономірних зв'язків, що існують між розвитком особистості і вихованням.

Стадії розвитку педагогіки: народна, духовна, світська. Джерела педагогіки. Завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки.

Структура педагогічної науки: загальна педагогіка, вікова педагогіка, спеціальна педагогіка, історія педагогіки, соціальна педагогіка, порівняльна педагогіка, окремі методики викладання.

Зв'язок педагогіки з іншими науками.

Розвиток, виховання і формування особистості

Розвиток людини – процес становлення і формування її особистості під впливом зовнішніх і внутрішніх, керованих і некерованих факторів, серед яких цілеспрямоване виховання і навчання відіграє провідну роль. Напрями розвитку: анатомо-фізіологічний, психічний, соціальний. Фактори розвитку: спадковість, середовище, виховання. Формування особистості. Рушійні сили розвитку особистості.

Роль діяльності, активності та спілкування в розвитку і формуванні особистості. Види діяльності.

Вікові етапи розвитку особистості школяра. Вікові та індивідуальні особливості. Поняття про акселерацію.

Вчитель сучасної школи

Вчитель - центральна фігура навчально-виховного процесу. Вчитель національної школи, основні риси та функції. Вимоги до особистості вчителя. Педагогічна майстерність вчителя, її складові.

Методи науково-педагогічних досліджень

Метод науково-педагогічного дослідження – шлях вивчення і опанування складних психолого-педагогічних процесів формування особистості, встановлення об'єктивної закономірності виховання і навчання. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження (метод педагогічного спостереження, експеримент, бесіда, анкетування та ін.). Етапи науково-педагогічного дослідження: визначення проблеми дослідження; вивчення вже встановлених наукою фактів, положень, висновків; вивчення шкільної практики; формулювання гіпотези; проведення експериментальної роботи; вивчення передового досвіду; співставлення експериментальних даних з масовою практикою; узагальнення результатів дослідження; оформлення результатів дослідження, їх впровадження у життя. Документація, у якій фіксується науково-педагогічне дослідження (анкети; плани спостереження, проведення експериментальної роботи, втілення результатів дослідження у практику; протоколи обговорення уроків, виховних заходів; конспекти опрацьованої літератури; описи досвіду роботи шкіл; статистичні дані, математичні обчислення та ін.

Теорія виховання

Суть процесу виховання

Мета виховання – всебічний, гармонійний розвиток особистості. Завдання виховання підростаючого покоління.

Процес виховання – свідомо організована взаємодія педагогів і вихованців, організація і стимулювання активної діяльності вихованців з оволодінням ними соціальним і духовним досвідом, цінностями, відношеннями.

Особливості процесу виховання: цілеспрямованість, цілісність, двосторонність, багатогранність завдань і змісту, різноманітність форм, методів, прийомів, неперервність, тривалість в часі.

Рушійні сили процесу виховання. Закономірності процесу виховання – стійкі, повторювані зв'язки у ньому, реалізація яких сприяє забезпеченню ефективності розвитку особистості школяра.

Принципи виховання – керівні ідеї, основні правила, вимоги до діяльності та поведінки, що впливають зі встановлених закономірностей.

Основні принципи виховання: цілеспрямованість, зв'язок з життям, єдність свідомості та поведінки, виховання у праці, комплексний підхід, виховання особистості в колективі, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою і самодіяльністю учнів, повага до особистості вихованця з розумною вимогливістю до нього, індивідуальний підхід, наступність, єдність педагогічних вимог школи, сім'ї та громадськості.

Принципи виховання, які розглядає концепція національного виховання: народність, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізація, демократизація, етнізація.

Народна педагогіка про принципи виховання.

Компоненти процесу виховання.

Структурні елементи процесу виховання.

Етапи процесу виховання.

Самовиховання – вищий етап виховного процесу. Умови успішної організації самовиховання: створення сприятливого для самовиховання морально-психологічного клімату; сформованість ідеалу, до якого прагне особистість; наявність певного рівня свідомості; знання із психології, що допомагають виявити позитивні риси і недоліки своєї особистості; певний рівень сили волі, уміння долати труднощі.

Етапи педагогічного керівництва самовихованням учнів: підготовчий етап; допомога в складанні програми самовиховання та її реалізації; організація контролю за ходом самовиховання, який згодом переходить у самоконтроль.

Прийоми самовиховання: самопереконавання, самонавіювання, самопідбадьорювання, самозаохочення, самоаналіз, самопереконавання; практичні прийоми.

Перевиховання – виховний процес, спрямований на подолання негативних якостей особистості учня, які сформувалися під впливом несприятливих умов виховання.

Функції перевиховання: відновна, компенсуюча, стимулююча, виправна.

Етапи перевиховання: підготовчий, початковий, переломний, заключний. Принципи перевиховання.

Методи і засоби виховання

Методи виховання – способи взаємопов'язаної діяльності вихователів і вихованців, спрямованої на вирішення завдань виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання – відносно незалежні джерела формування особистості.

Класифікація методів виховання. Методи формування свідомості особисті: бесіда, лекція, розповідь, пояснення, диспут, приклад, навіювання.

Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки: переконання, педагогічна вимога, вправи, громадська думка, виховні ситуації.

Методи стимулювання поведінки і діяльності: змагання, заохочення, покарання.

Методи самовиховання: самопізнання, саморегуляція, самоставлення.

Залежність вибору методів виховання від завдань, змісту, конкретних умов, індивідуальних та вікових особливостей учнів.

Зміст процесу виховання

Зміст процесу виховання – система знань, переконань, навичок, якостей і рис особистості, стійких звичок поведінки, якими повинен оволодіти учень у відповідності з поставленою метою і завданнями. Основні напрями змісту виховання: розумове, моральне, трудове, естетичне, фізичне виховання.

Розумове виховання – педагогічна діяльність, спрямована на розвиток інтелектуальної культури особистості, пізнавальних мотивів, розумових сил, мислення.

Завдання системи розумового виховання: розвиток мислення взагалі та різних його видів; формування культури розумової праці; формування наукового світогляду.

Зміст розумового виховання – система фактів, понять, положень з усіх галузей науки, культури і техніки.

Шляхи формування наукового світогляду.

Моральне виховання – виховна діяльність школи і сім'ї, що має метою формування стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі, участь у практичній діяльності. Етика – методологічна основа морального виховання.

Зміст морального виховання: формування національної самосвідомості; екологічне виховання; виховання непримиренного ставлення до алкоголю, нікотину, наркотиків; виховання свідомої дисципліни, обов'язку і відповідальності; статеве виховання; правове виховання учнів.

Завдання морального виховання: виховання моральних почуттів, формування моральної поведінки, виховання любові до свого народу і Батьківщини.

Шляхи морального виховання. Народна педагогіка про моральне виховання.

Трудове виховання як система виховних впливів, яка передбачає залучення дітей і юнацтва, з метою їх загального розвитку, до трудової діяльності. Завдання трудового виховання: психологічна

підготовка особистості до праці; практична підготовка до праці; підготовка до свідомого вибору професії.

Зміст трудового виховання. Елементи системи трудового виховання: навчальна праця як перший серйозний і важливий обов'язок учнів перед суспільством; реалізація принципу політехнізму, у викладанні основ наук; трудове навчання; позакласна робота з трудового виховання; літні трудові об'єднання учнів; праця в сім'ї.

Народна педагогіка про трудове виховання.

Професійна орієнтація як комплексна науково-обґрунтована система форм, методів і способів, спрямованих на забезпечення допомоги особистості в активному свідомому професійному самовизначенні та трудовому становленні.

Естетичне виховання як процес формування здібностей сприймання і розуміння прекрасного в мистецтві та в житті, засвоєння естетичних знань та вироблення естетичних смаків. Завдання естетичного виховання: формування естетичних понять, поглядів, переконань; виховання естетичних смаків; формування умінь і навичок творити прекрасне; розвиток в учнів творчих здібностей.

Шляхи естетичного виховання: а) навчальна робота; б) позакласна та позашкільна виховна робота; в) естетика побуту; г) організація естетичної самоосвіти та виховання учнів.

Джерела естетичного виховання: природа, види мистецтва, побут.

Фізичне виховання як складова частина загального виховання; соціально-педагогічний процес, спрямований на зміцнення здоров'я і загартування організму, гармонійний розвиток особистості, формування життєво-важливих рухових навичок та умінь. Завдання фізичного виховання: виховання здорової зміни, бажання піклуватися про своє здоров'я, постійно займатися фізичною культурою; підготовка до захисту Батьківщини, оволодіння прикладними видами спорту; підготовка до фізичної праці, виховання працездатності.

Зміст фізичного виховання.

Засоби фізичного виховання: фізичні вправи, природні фактори, гігієнічні фактори.

Народна педагогіка про фізичне виховання.

Особистість і колектив

Колектив – організаційна форма об'єднання людей, в основі якого лежить спільна мета та діяльність, спрямована на досягнення цієї мети, відносини взаємної відповідальності між членами колективу.

Функції колективу: організаторська, виховна, стимулююча. Основні ознаки колективу: суспільно значуща мета, спільна діяльність, наявність органів самоврядування, встановлення певних психологічних стосунків між його членами.

Особливості дитячого колективу.

Типи шкільних колективів.

Етапи розвитку колективу: створення колективу учнів; поширення впливу активу на весь колектив; вирішальний вплив громадської думки більшості; самовиховання як вищий етап виховання в колективі. Педагогічне керівництво процесом формування учнівського колективу.

Виховання дітей в сім'ї

Сім'я як провідна ланка у системі виховання підростаючого покоління. Основні завдання сімейного виховання.

Сучасні проблеми сімейного виховання: економічна криза, тенденція до зниження шлюбності, зниження рівня народженості, зміна ціннісних орієнтацій, недостатність педагогічних знань, низький рівень взаємодії між сім'єю і школою. Негативні види сімей: педагогічно неспроможні, педагогічно пасивні, антипедагогічні.

Форми роботи школи і сім'ї: індивідуальні (відвідування сім'ї, педагогічні консультації, бесіди та ін.); колективні (педагогічний лекторій, класні батьківські збори, запрошення батьків до школи, конференції, тематичні вечори та ін.). Педагогічний всеобуч батьків.

Позакласна і позашкільна виховна робота

Позакласна виховна робота – різноманітна діяльність вчителів, вихователів, спрямована на виховання учнів і здійснювана у позаурочний час.

Позашкільна виховна робота – освітньо-виховна діяльність позашкільних закладів для дітей та юнацтва. Завдання позакласної та позашкільної роботи – закріплення, збагачення та поглиблення знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці; розширення загальноосвітнього кругозору учнів, формування у них наукового світогляду, вироблення умінь і навичок самоосвіти; формування інтересів до різних галузей науки, техніки, мистецтва, спорту, виявлення і розвиток індивідуальних творчих здібностей та нахилів; організація дозвілля школярів, культурного

відпочинку та розумних розваг; поширення виховного впливу на учнів у різних напрямках виховання.

Принципи здійснення позакласної і позашкільної виховної роботи: добровільний характер участі в ній; суспільна спрямованість діяльності учнів; розвиток ініціативи і самодіяльності учнів; розвиток винахідливості, дитячої творчості; зв'язок з навчальною роботою; використання ігрових форм; цікавість, емоційність.

Форми позакласної виховної роботи: масові, групові, індивідуальні.

Завдання і зміст роботи *класного керівника*.

Функції класного керівника: діагностична, організаторська, виховна, координаційна, стимулююча.

План роботи класного керівника – науково обгрунтоване проектування становлення і розвитку класного колективу і кожного вихованця зокрема.

Вимоги до складання плану: врахування актуальних питань у галузі народної освіти і виховання, плану роботи школи; цілеспрямованість, конкретність, опора на інтереси учнів; поєднання словесних, наочних і практичних форм та методів виховання; відповідність форм і методів виховання віковим особливостям школярів та рівню їх вихованості; врахування ювілейних і суспільно-політичних дат, подій в житті України; єдність педагогічного керівництва і самостійності учнів.

Теорія навчання

Предмет і завдання дидактики

Дидактика – галузь педагогіки, яка розробляє теорію освіти і навчання. Фундаментальна наукова розробка дидактики здійснена Я.А.Коменським.

Розвиток дидактики в Україні (XIX ст. – О. Духнович, Б.Грінченко.; XX ст. – В. Сухомлинський, М. Скаткін, М. Данилов, Ю.Бабанський, А.Алексюк, Г.Костюк та ін.; на сучасному етапі).

Предмет дидактики – закономірності та принципи навчання, його цілі, наукові основи змісту освіти, методи, форми, способи навчання.

Завдання дидактики: визначення педагогічних основ змісту освіти; дослідження суті, закономірностей і принципів навчання; вивчення закономірностей навчально-пізнавальної діяльності учнів і шляхів її активізації в процесі навчання; розробка системи загальнопедагогічних методів навчання та умов їх найефективнішого застосування; визначення й удосконалення організаційних форм навчальної роботи в освітньо-виховних закладах.

Основні категорії дидактики: викладання, учіння, навчання, освіта, знання, уміння, навички, мета, форма, зміст, метод, засіб, результат.

Суть процесу навчання

Процес навчання – єдність діяльності вчителя й учнів, спрямована на озброєння учнів знаннями, вміннями, навичками та на їхній розвиток та виховання.

Функції процесу навчання: освітня, виховна, розвиваюча. Основні компоненти процесу навчання: цільовий, стимулюючо-мотиваційний, змістовий, операційно-дійовий, емоційно-вольовий, контрольно-регулюючий, оціночно-результативний.

Двосторонній характер навчання – два взаємопов'язані процеси (викладання і учіння).

Викладання – діяльність вчителя в процесі навчання, що полягає у повідомленні нових знань, організації лабораторних і практичних занять, керівництві роботою учнів із самостійного засвоєння знань, у перевірці якості знань, умінь, навичок.

Учіння – цілеспрямований процес засвоєння учнями знань, оволодіння вміннями та навичками.

Зміст освіти

Зміст освіти – система наукових знань, практичних умінь і навичок, засвоєння і набуття яких закладає основи для розвитку та формування особистості.

Теорії змісту освіти: формальна освіта (Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, Й.-Г. Песталоцці та ін.); матеріальна освіта (Г. Спенсер та ін.).

Види освіти: загальна; політехнічна; професійна.

Реформування змісту освіти на сучасному етапі розвитку суспільства.

Вимоги до змісту освіти. Основні документи змісту освіти: навчальний план, навчальна програма.

Характеристика навчальних планів, програм, підручників сучасної школи. Принципи побудови підручників, вимоги до них. Базовий і шкільний компонент змісту освіти.

Адаптація вищої освіти України до вимог Болонського процесу.

Закономірності та принципи навчання

Закономірності навчання – стійкі педагогічні явища, які базуються на повторюваності фактів, навчальних дій і є теоретичною основою принципів навчання. Характеристика закономірностей навчання.

Принципи навчання – вихідні положення, що визначають різні сторони навчання – зміст, організаційні форми і методи навчальної роботи школи.

Основні принципи навчання: виховуючого навчання, науковості, зв'язку теорії з практикою, наочності, доступності, систематичності та послідовності, свідомості і міцності засвоєння знань, умінь і навичок, самостійності та активності учнів у навчанні, індивідуального підходу, оптимізації навчального процесу.

Методи навчання

Методи навчання – це впорядковані системи взаємопов'язаних прийомів педагогічної діяльності вчителя і навчально-пізнавальної діяльності учнів, спрямовані на досягнення поставленої мети навчання.

Приєм – складовий компонент методу, що спрямовує учнів на вирішення часткових дидактичних завдань. Засоби навчання.

Функції методів навчання: освітня, виховна, розвиваюча, спонукальна, організуюча.

Класифікація методів навчання Ю. К. Бабанського:

- методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів: словесні (пояснення, розповідь, лекція, бесіда, робота з підручником); наочні (ілюстрування, демонстрування); практичні (вправи, лабораторні та практичні роботи);

- методи стимулювання навчальної діяльності учнів: методи формування пізнавальних інтересів (пізнавальні ігри, навчальні дискусії, створення ситуацій новизни); методи стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні (заохочення, привчання до виконання вимог);

- методи контролю і самоконтролю у навчанні: усний контроль, письмовий контроль, тестовий контроль, іспити; метод самоконтролю.

Залежність вибору методів і засобів навчання від врахування мети і завдань уроку; мотивації навчання, інтересів і активності учнів; обсягу і складності навчального матеріалу; рівня підготовленості учнів і їх працездатності; віку учнів; сформованості навчальних умінь і навичок; навчальної тренуваності, витривалості; часу навчання; матеріально-технічної бази; застосування методів та засобів на попередньому уроці; типу і структури уроку; взаємин між вчителем і учнями; рівня підготовки вчителя.

Форми організації навчання

Форма організації навчання – зовнішнє вираження узгодженої діяльності вчителя та учнів, що здійснюється у встановленому порядку і в певному режимі. З історії розвитку форм організації навчання.

Урок – форма організації навчання. Поняття про класно-урочну систему навчання, при якій навчальні заняття проводяться вчителем з групою учнів постійного складу, одного віку та рівня підготовки протягом певного часу і відповідно до розкладу.

Вимоги до сучасного уроку: організаційні, дидактичні, психологічні, етичні, санітарно-гігієнічні.

Типи уроків у залежності від дидактичної мети (урок оволодіння новими знаннями, урок формування і удосконалення умінь і навичок, урок узагальнення і систематизації знань, урок закріплення знань, контрольний урок, комбінований урок).

Структура уроку – сукупність його елементів, частин, що забезпечують цілісність уроку і досягнення дидактичної мети. Типова структура комбінованого уроку: організаційний момент, постановка мети, актуалізація опорних знань, підготовка школярів до сприйняття інформації, організація сприйняття, закріплення вивченого, домашнє завдання, перевірка і оцінка знань.

Позаурочні форми організації навчання:

- семінарське заняття;

- практикум – самостійне виконання учнями практичних і лабораторних робіт, застосування знань, умінь і навичок;

- факультатив – поглиблене вивчення навчальних предметів, з вивчення додаткових дисциплін; міжпредметні факультативи.

- навчальна екскурсія – форма організації педагогічного процесу, спрямована на вивчення учнями поза межами школи і під керівництвом учителя явищ, процесів через безпосереднє їх сприймання.

Види: за змістом (історичні, географічні, мистецькі), за часом (короткотермінові, тривалі); за черговістю під час навчального процесу (попередні, супровідні, заключні); за відношенням до навчальних програм (програмні, позапрограмні).

- предметні гуртки – науково-освітні гуртки, організовані з метою розширення і поглиблення знань учнів з різних предметів навчального плану школи й розвитку в них інтересу до відповідних галузей науки, художньої літератури, мистецтва тощо;

- домашня навчальна робота учнів – самостійне виконання учнями навчальних завдань після уроків.

Види домашньої роботи. Вимоги до обсягу домашньої роботи та організації її виконання.

Нетрадиційні уроки в школі, їх роль у підвищенні ефективності процесу навчання.

Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів

Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів – виявлення, встановлення і оцінювання знань учнів. Перевірка як складова частина контролю, що здійснюється з метою оцінювання.

Види контролю: поточний, періодичний, підсумковий.

Методи перевірки знань, умінь, навичок учнів: спостереження, усний контроль, письмова перевірка, дидактичні тести, практична робота.

Функції контролю: освітня, діагностична, виховна, розвиваюча, стимулююча, управлінська.

Оцінювання знань – визначення й вираження в умовних одиницях (балах), а також в оціночних судженнях учителя знань, умінь та навичок учнів відповідно до вимог шкільних програм.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів.

Рівні навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній, високий.

Основні завдання контролю – виявлення рівня правильності, об'єму, глибини і дієвості засвоєних учнями знань; отримання інформації про характер пізнавальної діяльності, про рівень самостійності і активності учнів у навчальному процесі; визначення ефективності методів, форм і способів навчання.

Попередження і подолання неуспішності учнів.

Поняття про диференційоване навчання за умов диференційованого навчально-виховного процесу, який враховує типові індивідуальні особливості учнів.

Диференційоване навчання у практичній діяльності вчителя. Види диференціації: за здібностями, за недостатністю здібностей, за майбутньою професією, за інтересами учнів, за талантами дітей. Диференційоване навчання у практичній діяльності вчителя. Види диференціювання навчальних завдань.

Система освіти в Україні

Система освіти – заклади освіти, наукові, науково-методичні і методичні установи, науково-виробничі підприємства, державні і місцеві органи управління освітою та самоврядування у галузі освіти.

Принципи побудови системи освіти: доступність; рівність; гуманізм; демократизм; зв'язок зі світовою та національною історією, культурою; незалежність від політичних партій; науковий характер освіти; інтеграція з наукою і виробництвом; взаємозв'язок з освітою інших країн; гнучкість і прогностичність; єдність і наступність; безперервність і різноманітність; поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті.

Структура системи освіти: дошкільна освіта, загальна середня освіта, позашкільна освіта, професійно-технічна освіта; вища, післядипломна, аспірантура, докторантура, самоосвіта.

Основи школознавства

Школознавство

Школознавство – педагогічна наука про процес організації і управління роботою загальноосвітнього навчального закладу.

Предмет школознавства – розробка теорії управління загальноосвітнім навчальним закладом, наукових основ організації праці в ньому, організація методичної роботи, внутрішньошкільного керівництва і контролю, вивчення, узагальнення та впровадження передового педагогічного досвіду, зміцнення навчально-матеріальної бази.

Принципи управління загальноосвітніми навчальними закладами: демократизації, поєднання колегіальності з персональною відповідальністю, науковості, оперативності, конкретності та діловитості, цілеспрямованості, ініціативи й активності, оптимізації.

Методи управління: організаційні, педагогічні, соціально-психологічні, економічні.

Функції управління: планування, організація, координування, контроль, регулювання, облік,

аналіз.

Структура органів управління освітою.

Внутрішньошкільне керівництво та контроль

Керівництво навчально-виховною роботою школи. Функціональні обов'язки директора загальноосвітнього навчального закладу, його заступників.

Планування роботи загальноосвітнього навчального закладу. Основні питання, що відображаються у річному плані роботи загальноосвітнього навчального закладу. Вимоги щодо складання розкладу занять.

Облік роботи загальноосвітнього навчального закладу, характеристика окремих документів. Фінансово-господарська документація навчального закладу.

Педагогічна рада школи – постійно діючий орган, де розглядаються основні питання педагогічного процесу.

Внутрішньошкільний контроль – глибоке і всестороннє вивчення і аналіз навчально-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі, координація на основі цього всіх відносин у колективі.

Вимоги до внутрішньошкільного контролю.

Види внутрішньошкільного контролю: оглядовий, попередній, персональний, тематичний, фронтальний, класно-узагальнюючий.

Методи внутрішньошкільного контролю: усна перевірка, письмова перевірка, методи спостереження навчальних і виховних занять, анкетування, бесіда з педагогічними працівниками, вивчення письмової документації вчителя, навчально-матеріальної бази.

Методична робота в школі

Методична робота в школі – один зі шляхів підвищення кваліфікації вчителів, який забезпечує їх безперервне зростання за фахом та підвищення методичної майстерності.

Завдання та зміст методичної роботи.

Форми методичної роботи: індивідуальні (самоосвіта, стажування, наставництво, індивідуальні консультації); колективні (методичні об'єднання вчителів, семінари, педагогічні читання, конференції, школи передового педагогічного досвіду, відкриті уроки, взаємовідвідування, тижні педагогічної майстерності. Роль методичної роботи у підвищенні професійної підготовки вчителя.

Атестація педагогічних працівників – визначення їх відповідності зайнятій посаді, рівню кваліфікації, залежно від якості та стажу педагогічної роботи.

Передовий педагогічний досвід

Передовий педагогічний досвід – досвід, який забезпечує високу результативність як на основі сумлінного виконання обов'язків, так і новаторства.

Види передового педагогічного досвіду: новаторський, зразковий, дослідницький, раціоналізаторський.

Критерії оцінки передового педагогічного досвіду: актуальність, новизна, результативність, стабільність, перспективність.

Послідовність вивчення передового педагогічного досвіду: визначення педагогічної проблеми та об'єкта для вивчення досвіду; попереднє вивчення досвіду; теоретична підготовка; основне вивчення досвіду; визначення провідних педагогічних ідей досвіду. Етапи впровадження передового педагогічного досвіду: вивчення змісту досвіду, виділення в ньому головного, реалізація передових ідей досвіду в педагогічній практиці.

Список рекомендованої літератури

Основна :

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К. : Академвидав, 2012. – 616 с.
2. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання / С. Г. Карпенчук. – К. : Вища школа, 1997.
3. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 418 с.
4. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка / М. Г. Стельмахович. – К. : Радянська школа, 1985. – 312 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2009. – 560 с.
6. Чайка В. М. Основи дидактики: навч. посіб. / В. М. Чайка. – К. : Академвидав, 2011. – 240 с.

Додаткова:

1. Алексюк А. М. Загальні методи навчання в школі / А. М. Алексюк. – К. : Радянська школа, 1981. – 157 с.

2. Амонашвили Ш. А. Здравствуйте, дети! / Ш. А. Амонашвили. – М. : Просвещение, 1982. – 208 с.
3. Амонашвили Ш. А. Воспитательная и образовательная функция оценки учения школьников / Ш. А. Амонашвили. – М. : Педагогика, 1984. – 137 с.
4. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання : науково-метод. посібник / І.Д. Бех. – К. : ІЗМН, 1998.
5. Векслер С. И. Современные требования к уроку / С. И. Векслер. – М. : Просвещение, 1985. – 234 с.
6. Головенко В. А. Молодіжний рух в Україні: історія та сьогодення / В. А. Головенко // Рідна школа. – 1995. – № 5. – С. 15–17.
7. Гончаренко С. У. Гуманітаризація загальної середньої освіти / С. У. Гончаренко, Ю. І. Мальований // Початкова школа. – 1995. – № 4. – С. 9–14.
8. Гончаренко С. У. Інтегроване навчання : за і проти / С.У.Гончаренко, Ю. І. Мальований // Освіта. – 1994. – 16 лютого.
9. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997.
10. Дидактика современной школы / под ред. В. А. Онищука. – К. : Радянська школа, 1987. – 351с.
11. Дидактика средней школы / под ред. М. М. Скаткина. – 2-е изд. – М., 1982. – 222 с.
12. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник / І.М. Дичківська. – 2-ге вид., доповн. – Київ : Академвидав, 2012. – 352 с.
13. Занков Л. В. Обучение и развитие (экспериментально-педагогическое исследование) / Л. В. Занков // Избр. труды. – М.: Педагогика, 1990. – С. 112–120.
14. Ігнатенко П. Громадянське виховання учнів в умовах українського державотворення / П. Ігнатенко, Н. Косарева, В. Поплужний // Рідна школа. – 1996. – № 3. – С. 31–50.
15. Ігнатенко П. Р. Виховний потенціал народного календаря / П.Р.Ігнатенко, Ю.Д. Руденко // Рад. школа. – 1990. – № 9. – С. 19–24.
16. Кобзар Б.С. Класний керівник / Б. С. Кобзар. – К. : Ін-т проблем виховання. – 2001. – 257 с.
17. Кодлюк Я. П. Підручник для початкової школи: теорія і практика / Я. П. Кодлюк. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2004. – 288 с.
18. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності (проект) // Педагогічна газета. – 2000. – № 6. – С.4–5.
19. Концепція позашкільної освіти і виховання // Освіта України. – 1997. – 14 березня.
20. Концепція естетичного виховання учнівської молоді в умовах відродження української національної культури // Інформ. збірник МОН України. – 1992. – № 5. – С. 8–12.
21. Концепція фізичного виховання в системі освіти України // Інформ. збірник МОН України. – 1997. – № 13.
22. Корнієнко С. М. Батьківські збори в початкових класах / С.М.Корнієнко, Я. П. Кодлюк. – Тернопіль : Богдан, 2001. – 84 с.
23. Кравець В.П. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва : навч. посібник / В.П. Кравець. – Тернопіль, 1996.
24. Кравець В.П. Історія української школи і педагогіки / В.П. Кравець. – Тернопіль, 1994.
25. Логачевська С. П. Дійти до кожного учня / С. П. Логачевська // за ред. О. Я. Савченко. – К. : Радянська школа, 1990. – 158 с.
26. Лысенкова С. Н. Когда легко учиться / С. Н. Лысенкова. – М. : Просвещение, 1985. – 176 с.
27. Макаренко А. С. Лекции о воспитании детей / А. С. Макаренко // Избр. произв. : в 3-х т. – К.: Рад. шк. – С. 88–110.
28. Макаренко А. С. Методи виховання / А. С. Макаренко // Твори в 7-ми т. – К. : Рад. шк. – Т.5. – С. 97–119.
29. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії: навчальний посібник / Г.М. Мешко. – Київ : Академвидав, 2012. – 200 с.
30. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навч. посібник / Н.Є. Мойсеюк. – [5-е вид., випр. і доп.]. – К. : «КДНК», 2007.
31. Національна доктрина розвитку освіти. – К., 2002. – 24 с.
32. Онишків З.М. Тестові завдання з педагогіки: навчальний посібник для студентів факультету підготовки вчителів початкових класів / З. М.Онишків. – Тернопіль: ТДПУ, 2001. – 115 с.
33. Онишків З.М. Основи школознавства : навч. посібник / З. М. Онишків. – Тернопіль, 2003.
34. Основи національного виховання / В. Г. Кузь, Ю. Д. Руденко, З.О.Сергійчук. – Умань, 1993.
35. Основні напрями діяльності класного керівника // Інформаційний збірник МО України. – 1992. – № 23.
36. Педагогіка / за ред. А. М. Алексюка. – К.: Вища школа, 1985.
37. Педагогічний пошук / Упоряд. І. М. Баженова [перекл. з рос.]. – К. : Радянська школа, 1988.
38. Планування виховної роботи в середніх закладах освіти: методичні рекомендації // Освіта України. – 1998. – № 32. – С. 6.
39. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти // Завуч. – 2003. – № 7.
40. Практикум з педагогіки / за заг. ред. О. А. Дубасенюк та А.В.Іванченка. – К. –1996.
41. Савченко О. Я. Сучасний урок у початкових класах / О. Я.Савченко. – К. : Магістр-8, 1997. – 256 с.

42. Сердюк А. В. Мета і завдання уроку / А. В. Сердюк // Початкова школа. – 1991. – № 1. – С. 4–39.
43. Скільський Д. М. Історія української педагогіки: ілюстративний навчальний посібник. – Тернопіль: навч. кн. – Богдан, 2012. – 340 с.
44. Стельмахович М. Г. Теорія і практика українського національного виховання / М. Г. Стельмахович // Ів.-Франківськ, 1996. – 179 с.
45. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський // К. : Рад. школа, 1978.
46. Сухомлинський В. О. Серце відаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : У 5-ти т. – К. : Радянська школа, 1977. – Т. 3. – С. 7–279.
47. Сухомлинський В. О. Духовний світ школяра / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : В 5-ти т. – К. : Рад. школа, 1976. – Т.1. – С. 207–400.
48. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : В 5-ти т. – К. : Рад. школа, 1977. – Т.4. – С. 206–286.
49. Уроки духовності. За гуманною педагогікою Ш.О. Амонашвілі: пос. для вчителя / упор. Я. Ф. Морська, А. Г. Дорош. – Тернопіль : навч. кн. – Богдан, 2013. – 72 с.
50. Чепіль М. М. Педагогічні технології: навч. посіб. / М. М. Чепіль, Н.З. Дудник. – К. : Академвидав, 2012. – 224 с.
51. Шевченко Г. П. Эстетическое воспитание в школе / Г. П. Шевченко // К. : Рад. школа, 1985. – 35 с.
52. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002.